

ANTON DE KOM

Anton en het monster

Judith was dertien toen haar vader Anton op een dag niet voor het ingaan van de avondklok thuiskwam. 'Maak je maar niet ongerust,' zei haar moeder. 'Hij zal wel bij iemand logeren.'

Judith probeerde te slapen. Dat lukte slecht. Haar vader zat bij het verzet. Wat voor gevaarlijks hij daar deed hield hij geheim. Judiths broers, Ad, Cees en Ton, spraken er fluisterend over terwijl ze stiekem naar het radiootje luisterden dat Ad in een la van zijn bureau had verstopt.

Midden in de nacht werd Judith wakker van gestommel op de trap. Ze sloop haar bed uit om te gaan kijken. Mannen in uniformen doorzochten het huis. Na een poosje verdwenen ze weer met dozen vol boeken en paperassen.

'Ze hebben vader opgepakt,' zei Judiths moeder.

'We kunnen nu niets doen. Probeer nog maar wat te slapen.'

De Duitse soldaten hadden niet alles meegenomen. Op de overloop vond Judith een rood opschriftboekje. Ze nam het mee naar haar kamer, sloeg het open en begon te lezen.

In een bocht van de Zilverrivier, aan de voet van het Toemoek-Hoemakgebergte, lag een dorpje. De kinderen sprongen en dansten in de bruisende watervallen. Grote waterdruppels spatten als diamanten in het rond. Zodra de krekels begonnen te zingen, zochten de kinderen hun hangmatten op. Ze sliepen als wilde orchideeën.

Toch... toch was er altijd de angst voor het grote gevaar. De naam van het gevaar – Asima – werd slechts fluisterend uitgesproken. Het was een monster waarvan niemand wist hoe het eruitzag. Had het de gedaante van een reuzenhagedis? Was het een veelkoppig monster? Of erger nog, had het zich misschien vermomd als een oude vrouw, maar was ze zo sterk als de kankantrie, de kapokboom, die midden in het dorp stond? Tijdens een nacht die donkerder was dan het donkerste zwart, schrok een meisje – Masoesa – plotseling wakker. Ze hoorde een geluid dat ze nooit eerder had gehoord. Ze zag een schim die ze nooit eerder had gezien.

Snel maakte Masoesa haar broer Akoesa wakker en fluisterde in zijn oor: 'Ik heb hem gezien.'

'Wie heb je gezien?'

'Asima, het monster!'

Een voor een maakten Masoesa en Akoesa de andere kinderen wakker. Samen gingen ze op zoek naar hun ouders. Die vonden ze aan de oever van de Zilverrivier. Ze gebruikten het donkerste donker om vissen te vangen. Die nacht hielden de vaders en moeders om de beurt de wacht op de open plek midden in het dorp. Ze hadden een groot vuur aangelegd. De kinderen lagen veilig in hun hangmat. Het monster liet zich niet meer zien.

Vroeg in de ochtend, toen de zon net wilde beginnen aan haar dans boven de gouden bergen, klonk er plotseling een gil: 'Mijn kind! Mijn jongen is weg. Asima heeft hem meegenomen!'

Judith sloeg het rode boekje met een klap dicht. Ze dacht aan haar vader. Die stopte altijd op het spannendste moment in het verhaal. Dan zei hij vrolijk lachend: 'Morgen verder. Ga nu maar lekker slapen.' Gek genoeg lukte dat meestal meteen. Het monster Asima woonde tenslotte ver weg, helemaal in Suriname. Maar deze warme nacht in de zomer van 1944 lukte het Judith niet om in slaap te komen. Wat had haar vader misdaan? Waar was hij nu? Toch niet in die nare gevangenis die door iedereen het Oranjehotel werd genoemd? Papa was de liefste vader van de hele wereld. Als hij al kwaad werd, dan werd hij dat nooit op zijn kinderen, maar op de oneerlijke dingen die hij om zich heen zag gebeuren. En dat waren er veel.

Suriname, het land waar Judiths vader was opgegroeid, leed volgens hem nog altijd onder de slavernij. Het tot slaaf maken van mensen was dan wel afgeschaft, maar de uitbuiting was blijven bestaan.

In boze buien had Judiths vader vaak gemopperd op zijn oude school in Paramaribo, waar hij alles had geleerd over Willem van Oranje, Michiel de Ruyter en Rembrandt van Rijn, maar niets over Bonie, Baron en Joli Coeur, de helden van Suriname.

Meteen na de middelbare school was Anton op het

kantoor van de rubberfabriek aan de slag gegaan. De jonge jongens die in het oerwoud rubber moesten tappen, werden slecht betaald. Anton had hen geholpen met lezen en schrijven in het Nederlands, zodat ze beter voor zichzelf konden opkomen. De arbeiders waren hem daar dankbaar voor.

Na een paar jaar besloot Anton naar het land te gaan dat hij door zijn schoolboeken beter kende dan Suriname. Het land waarvan hij alle steden, dorpen, rivieren en kanalen kon opdreunen. Hij nam de boot naar Nederland. Maar al zijn kennis hielp hem niet om ergens aan de slag te komen. De Nederlanders keken naar hem of hij een vreemdeling was. Toch vond hij uiteindelijk werk als vertegenwoordiger in koffie. En hij werd verliefd op Nel. Ze trouwden en kregen kinderen. In het kleine beetje vrije tijd dat hij overhad, bezocht Anton scholen om over Suriname te vertellen. 'Mijn eigen vader is in slavernij geboren,' vertelde hij dan. 'Terwijl alle mensen toch recht hebben op een leven in vrede en vrijheid.' Hij bezocht protestbijeenkomsten. Hij vond dat Nederland moest stoppen met de baas spelen in andere landen. Ook in het verre Indië.

Op een dag begon hij met schrijven. *Wij slaven van Suriname* werd de titel van zijn boek. De hele geschiedenis van de mensenhandel stond erin. Over de mensen die ontvoerd werden uit Afrika, die moesten werken op de plantages tot de zogenaamde vrijheid op 1 juli 1863. En hoe meer hij schreef over de slavernij, hoe meer heimwee hij kreeg naar zijn geboorteland.

Judith was twee geweest toen het hele gezin De Kom naar Suriname verhuisde. Zelf wist ze daar niets meer van, maar de verhalen die ze erover had gehoord, waren niet mis. Haar vader was meteen begonnen met het aanpakken van de armoede in Suriname. Hij zette een adviesbureau op om mensen te helpen. Zijn spreekuur hield hij gewoon aan een tafeltje, op het erf voor zijn huis aan de Pontewerfstraat. Op sommige dagen stond er een rij van honderd mensen die op hun beurt wachtten. De uitgebuite Surinamers voelden zich zo gesteund door Anton, dat ze eindelijk durfden te protesteren tegen het onrecht in het land. Maar de politie greep hard in. Anton werd opgepakt en in Fort Zeelandia opgesloten. Drie maanden later werden ze op de boot terug naar Nederland gezet. De regering in Suriname was blij om van deze 'oproerkraaier' af te zijn.

Enmaal terug in Den Haag ging Anton door met zijn gevecht tegen onrecht. Ook toen het oorlog werd en Duitse soldaten het land bezetten. Thuis sprak hij daar niet over. Aan Judith en haar broers vertelde hij liever verhalen over Anansi de spin die iedereen te slim af was. Judith sloeg het rode boekje weer open.

In het dorpje aan de oever van de Zilverrivier heerste de angst voor het monster. In een paar dagen had Asima drie keer toegeslagen en kinderen ontvoerd. Er zat niets anders op: alle kinderen moesten binnenblijven.

Toch lukte het Masoesa om aan de aandacht van haar ouders te ontsnappen. Tja, hoe bang een kind ook is, het is nieuwsgierig naar het gevaar. En wie kwam het meisje toevallig tegen tussen de bosananassen? Een deftig meneertje met een wandelstok. De spin Anansi!

'Wat is er toch aan de hand in jullie dorpje?' vroeg de spin. Masoesa vertelde hem over de verdwenen kinderen.

'Ik kan jullie helpen,' sprak Anansi. 'Je hoeft niet altijd sterk te zijn om moeilijkheden te overwinnen. Gebruik je verstand. En je moet samenwerken. Samen sta je sterk.'

Masoesa gaf Anansi een arm en nam hem mee naar het dorp.

Nog diezelfde avond, toen de zon slaperige ogen kreeg en haar bed opzocht in de Goudbergen, trok het hele dorp erop uit. Anansi had de leiding. Hij wees hun het spoor van vernieling dat het monster had achtergelaten: platgetrapte maïsvelden en omgesmeten bananenbomen. Ze troffen het monster slapend aan in een diepe vallei. De dorpelingen deden wat Anansi hun opdroeg. Samen stonden ze sterk.

Van lianen maakten ze lasso's waarmee ze hun vijand vastbonden. Ze kaptten ijzerhartbomen en bouwden van de stammen een reusachtige kooi. Ze legden een eeuwig brandend vuur aan om ervoor te zorgen dat het monster verblind werd en hen niet kon zien.

Masoesa en Akoesa ontdekten de opening van een smalle grot. Daarin vonden ze de uitgeputte kinderen die door Asima waren meegenomen.

Binnen een maand was het monster van hongersnood en uitputting doodgegaan. Het werd in een kuil begraven. Het is wonderlijk, maar op dat graf heeft tot op de dag van vandaag geen plant kunnen groeien.

Judith was trots op haar vader. Net als de spin Anansi was hij tegen de vijand in verzet gekomen. Hij had de mensen geleerd dat ze monsters konden verslaan door samen te werken.

Wat zou papa hebben gedaan? Hij had vast opruiende stukken geschreven in verboden kranten. Als koerier had hij berichten verspreid. Zo had hij de taal gebruikt als wapen tegen de vijand.

Zijn hele leven had hij gevochten tegen onrecht, tegen uitbuiting. Judith hoopte vurig dat zijn eigen verhaal rechtvaardig zou aflopen. Dat het hem zou lukken om het monster dat 'Oorlog' heette de baas te blijven.

Met die gedachte viel Judith eindelijk in slaap. Het rode opschrijfboekje bladerde zacht in de wind.

